SUBKULTURA TETOVAŽE SA ASPEKTA IDENTIFIKACIJE

Šandor Takač, Vladimir Pilija

Institut za sudsku medicinu, Novi Sad

Sažetak

Tetovaža je beleg nastao unošenjem neizbrisive boje u kožu zbog dekorativnih ili drugih razloga. Vekovima se primenjuje širom sveta. Tetovaže su dekoracije tela, dok se tetovaže životinja najčešće koriste za njihovu identifikaciju. Tetoviranje je evroazijski običaj od neolita na ovamo. Eci (Ledeni čovek), iz četvrog ili petog milenijuma pre Hrista (nađen u dolini Ec u Alpima), imao je 57 ugljenih tetovaža od jednostavnih tačaka i linija u predelu donjeg dela kičme, iza levog kolena i na desnom gležnju. Za ove tetovaže se mislilo da predstavljaju vid lečenja zbog njihovog položaja na akupunkturnim mestima. Otkrivene su i druge mumije sa tetovažama, koje datiraju od kraja drugog milenijum pre Hrista (mumija Amunet iz starog Egipta). Danas se ljudi tetoviraju zbog kozmetičkih, emotivnih, verskih i magijskih razloga, uspomena, da bi simbolizovali svoju pripadnost ili poistovećivanje sa pojedinim grupama (kriminalne bande), određenim etničkim grupama ili supkulturama. Opsežno dekorativno tetoviranje je uobičajeno među pripadnicima tradicionalnih prikazivanja nakaza. Mada se tetovaže smatraju trajnim, ponekad je moguće ukloniti ih (u celosti ili delimično) laserskim tretmanom. Pre otkrića lasera za uklanjanje tetovaža korišćena je dermoabrazija, abrazija kože solju, kriohirurgija i ekscizija zajedno sa kožnim transplantatima za veće tetovaže. Tetovaže se takođe koriste i za identifikaciju u drugim situacijama. Forenzički patolozi ponekad koriste tetovaže kao pomoćni metod u identifikaciji spaljenih, truležno izmenjenih i unakaženih tela.

Ključne reči: identifikacija, tetoviranje, umetnost tela.

Uvod

Prema arheološkim podacima tetoviranje je počelo pre 12 000 godina. Čarls Darwin navodi da „*nema nacije na planeti koja ne poznaje ovaj fenome*”. Ne zna se kada, gde i kako je tetoviranje počelo. Pretpostavlja se da je najstariji zanat, verovatno stariji čak i od prostitucije. Razvijao se nezavisno u svakom delu planete, a prapočeci dosežu sve do početka civilizacije (slično drevnim crtežima po zidovima pećine Altamira u Francuskoj). Tetoviranje je namerna i svesna želja izrade crteža na sopstvenoj koži tela koja služi kao slikarsko platno. Tetovaže su raznih motiva, simbola, formi i likova. Ostaju kao trajna (doživotna) uspomena na koži. Spravom se kaže da „*tetovaže žive i umiru zajedno sa svojim gazdama... Život tetovaže je duži od života bilo koje ljubavi... Ljubav traje ceo život, a tetovaža 6 meseci duže...*” – dok koža ne istrune.

Težnja za tetoviranjem je univerzalna i nalazi izvor u svim kulturama sveta. Ima tradicionalnu i magičnu moć koju drugi simboli nemaju. Nosi snažan stepen individualnosti, sa težnjom da se istakne različitost od ostalih, način na koji žele da ih drugi vide, da se promeni shvatanje ili način života. Često ukazuje na pripadnost društvenim formama (američke bande i japanska mafija – Jakuza imaju svoje simbole). Pojedine religije i narodi (Maori, Berberi) kao i zatvorenici koriste svoje simbole. Predstavlja čvrsto verovanje u ono što ona znači za pojedinca ili grupu (DeMello, 2000).

Tetovaže sa aspekta identifikacije

Tetovaža je unikatna i vrlo snažna lična oznaka na telu. Vrlo je značajna za identifikaciju ličnosti. Osobe sa tetovažama i nesvesno pomažu policiji u lakšem otkrivanju identiteta nestalih i neidentifikovanih osoba ili kod raznih prestupa. Praktično ne postoje dve osobe istog pola, starosti, visine i rase na svetu koje imaju potpuno iste tetovaže na sebi, koje su istih dimenzija, lokalizacije, nijansi boja, motiva i teksture (ispupčena ili ravna). Istražnim organima (policija, sudovi) posebno su dragocene tetovaže beonjače oka jer se ne mogu sakriti, mali broj ljudi ih poseduje, pa im je lako ući u trag. Sa sudskomedicinskog aspekta tetovaže su vrlo pogodne za identifikaciju nestalih osoba, čak i onda kada lešne promene (truljenje, saponifikacija, mumifikacija, maceracija) zbrišu sve ostale karakteristike tela koje su važne za prepoznavanje. Tetovaža se prirodnim putem gubi jedino posmrtnim promenama kože (truljenjem i raspadanjem), a ne smrću jedinke. Ukoliko je koža sa tetovažom prisutna na skeletnoj osnovi (mumificirani leševi), može biti od presudnog značaja za identifikaciju. Dugogodišnja praksa na Institutu za sudsku medicinu u Novom Sadu ukazuje na njen presudni značaj u otkrivanju identiteta nepoznatih i truležno izmenjenih N.N. kadavera (Nomen Nescio = nepoznato ime), a pogotovo kod identifikacije nestalih osoba iz ratom zahvaćenih regiona, kao i rečnim tokovima donetih leševa iz inostranstva, pre svega Mađarske i Hrvatske (Takač, Budakov, 2007).

Istorijat tetovaže

Tetovaže su u početku bile simbol pripadnosti plemenu. Korišćene su i kod raznih obreda kao zaštita od demona i nesreća. Dvoje nemačkih turista iz Nirnberga su 19. 9. 1991. godine na padinama italijanskih Alpa (blizu granice sa Austrijom) pronašli zamrznuto ljudsko telo u glečeru. Tim nemačkih arheologa je utvrdio da se radi o lovcu od pre 5400 godina (iz bronzanog doba – Cooper Age), koji je u momentu smrti imao oko 45 godina, bio visok 1,65 m i imao telesnu težinu od 50 kg. To je bila najstarija, prirodna, humana mumija pronađena u Evropi. Nazvali su ga Eci po istoimenoj dolini (Ötztal, Ötz valley). Imao je izvanredno očuvanu kožu, na kojoj su nađene paralelne linijske tetovaže na slabinama, krstasti znak iza desnog kolena i različiti znaci oko oba članka (ukupno 57 tetovaža). To su bile prve praistorijske tetovaže rađene utrljavanjem čađi iz ugljenisanog drveta u male ranice na koži. Danas je mumija izložena u arheološkom muzeju Bolzano u Italiji (Caplan, 2000).

Egipćani su u sarkofage stavljali tetovirane talismane. Po tradiciji, tetovirane neveste su oživljavale faraone pomoću seksualne stimulacije (2000. godine stara sveštenica Amunet, kojoj su trbuh i noge bile ukrašene tetovažama). Egipćanski hrišćani (Kopti) tetovirali su mali krst na unutrašnju stranu zgloba doručja kao simbol doživotne odanosti učenju Isusa Hrista i hrišćanstvu.

Rimljani su prezirali tetovaže jer su verovali u lepotu ljudskog tela i kože. Cezar je zabranio tetoviranje tela. Širenjem Rimske imperije sukobljavali su se sa ratničkim plemenima koji su bili tetovirani. Neki rimski vojnici (diveći se tim ratnicima), počeli su i sami da se tetoviraju. Povratkom kući, stvorilo se tržište za tetovažu. Rimski car Konstantin je 325. godine nove ere prihvatio hrišćanstvo i tetoviranje je ponovo bilo proterano. Telo je moralo da izgleda onako kako ga je sam Bog stvorio, bez ikakvog šaranja po njemu.

Tetoviranje se povuklo u podzemlje. Konstantinov krst (Hrismon ✠, X = Prvo slovo u reči Христ, P=drugo slovo u reči Христ) bio je vidljiv samo na štitovima ratnika i na zastavama (Gilbert, 2001).

Hrišćanstvo. Hrišćanska vera je zabranjivala svaki vid tetoviranja: „Ne možeš praviti sekotine i ubodine na telu mrtvih a potom ih obojiti” – Leviticus 19:28). Mnogi rani hrišćani

su se ipak tetovirali (da bi se razdvojili hrišćani od nehrišćana). Pravdali su se time da se i Sv. Pavle tetovirao, evocirajući rane Isusa Hrista („ja nosim na telu znake Hrista na krstu” – pismo Galećanima 6:17). Ti znaci su se zvali – Stigmata (Jones CP, 1987). Prvi hrišćani obeležavali su se malim krstom (†) sa unutrašnje strane zgloba doručja. Krst im je značio neizbrisivu odanost hrišćanstvu (a ujedno i znak sigurne smrti ako ih Rimljani uhvate). Rimljani su prezirali te simbole isto kao i hrišćane (Caplan, 200).

Krstaški ratovi (XI i XII vek). Krstaši (Templari) tetovirali su se jerusalimskim krstom . Plašili su se da u slučaju smrti u bitkama na sebi moraju imati hrišćanski znak. Nakon krstaških ratova praksa tetoviranja na zapadu je iščezla, a u drugim delovima sveta je procvetala.

Japan. Najživopisnije tetovaže nalaze se u Japanu. Represivni zakon u XVIII veku dozvoljavao je vladajućoj eliti da nosi ukrašena kimona, dok je to bilo zabranjeno nižoj klasi. Zbog nezadovoljstva niža klasa je ukrašavala svoja tela tetovažama preko kojih su nosili obična odela kako se ne bi videla. Godine 1870. vlada je zabranila tetoviranje pod izgovorom da je ono sramno i umanjuje ugled vlade pred zapadnom civilizacijom. Tetovaža je proterana u podzemlje, gde su se tetovirali samo poznanici ili oni po preporukama. Japanskim kriminalcima (jakuzama) tetoviranje je bilo idealno kao izraz podrugljivosti vladajućoj klasi. Njihove tetovaže bile su odraz borbe i odanosti svojim idealima, a izgledale su divlje.

Na ostrvima južnog i centralnog Pacifika tetoviranje je ukorenjeno. Na Tahitiju devojkama koje dostignu seksualnu zrelost tetoviraju zadnjice u crnu boju. Na Havajima tradicionalna tetovaža kod žalosti su 3 tačke na jeziku. Na Borneu domoroci na dlanove tetoviraju oko koje simbolizuje duhovnog vođu u budućem životu (Gell, 1993).

Trgovina odrubljenim tetoviranim glavama. Džejms Kuk je 1769. godine doplovio do Tahitija (od tada je reč tetoviranje ušla u engleski jezik). Inače, reč tetoviranje (engl. tattoo) potiče od tahićanske i samoanske reči „tatau” ili „tatatu” – što znači unošenje pigmenta u kožu kako bi se „oslikalo” telo (Webster Dictionary, 1993). Na Novom Zelandu kapetan Kuk je sreo domoroce Maore, koji su imali tetovaže po licu i celom telu. „Maori mokule” (tetovaže po licu) označavale su pripadnost određenoj porodici, porodici, kraju odakle potiču i mestu gde žive, kao i postignuti uspeh u životu. Kada se Džejms Kuk vratio u Evropu 1775. godine, poveo je sa sobom i jednog čoveka sa Polinezije (po imenu Omai), sa tetovažama po licu i telu. (U to vreme Evropljani su smatrali istetovirane ljude divljacima). Omaia je bio pun ljudskog dostojanstva, pa je delom zbog njega tetovaža postala „dodatak životu”. Evropsko kraljevstvo počelo je da se tetovira, ali bez oslikavanja lica. Tetovaže su mahom bile simboli kraljevstva.

Tetoviranje lica i glave imalo je i svoje naličje. Naime, Maori su saznali da evropski kolekcionari menjaju oružje za odrubljene, tetovirane glave, pa je izbio pravi pokolj na Novom Zelandu. Robovi i niža klasa zarobljenika bili su tetovirani a potom ubijeni, da bi se njihove glave trampile za oružje. Britanska vlada je 1831. godine zakonom zabranila uvoz odrubljenih tetoviranih glava.

Evropljani su tetovaži prilazili sa odbojnošću ali i sa radoznalošću. Čak su imali i misionare za odvrćanje ljudi od tetoviranja tela u cilju njegovog iskorenjivanja. Mornari su bili vrlo podložni tetoviranju i često su se vraćali sa nekom tetovažom.

Islam odbacuje ulepšavanja izmenom fizičkog izgleda Božijih stvorenja. Kur'an takve radnje smatra šejtanskim. Zabranjuje se tetovaža, oštrenje zuba i plastična hirurgija u kozmetičke svrhe („Prokleti su i onaj koji tetovira i onaj koji se tetovira...”).

Za vreme Drugog svetskog rata tetoviranje je predstavljao simbol represije Jevreja, koje su nacisti u koncentracionim logorima obležavali tetoviranjem brojeva na podlaktici.

Komunisti su posle Drugog svetskog rata zabranili tetoviranje, jer nije bilo po meri opšteg, komunističkog duha i ukusa, već je izražavalo lični stav pojedinca (što baš i nije bilo poželjno). Inače, kriminalci su na bedrima tetovirali Titov potpis da bi izbegli batinanje.

U drugoj polovini XX veka tetoviranje je postala glavna zabava pripadnicima niže klase. Uobičajeno je bilo da su se vojnici tetovirali u kasarnama za vreme služenja redovnog vojnog roka ili su se iz ratova vraćali sa raznim tetovažama po telu. Tokom 1960-ih godina, vijetnamski antiratni pokret, hipi-pokret i rokenrol kultura bili su plodno tlo za širenje tetoviranja.

Tetovaža danas. Moderno tetoviranje doživljavaju nezapamćen procvat kojem se ne vidi kraj u skoroj budućnosti. Deo je bodi-arta (umetnost tela), gde spada i pirsing, žigosanje (branding), implantiranje (implanting) i stvaranje ožiljaka (scarification). U simboličkom smislu tetoviranje je kao odevanje bez odeće. Zaluđenici tetovažama okupljaju se na raznim festivalima kako bi prikazivali svoje „šarene kože”. Takvi susreti stvaraju trenutna prijateljstva među njima (Fisher, 2002). Modna kretanja utiču na tetovažu. Ako se neka od svetskih zvezda pojavi u javnosti sa tetovažom (npr. Angelina Jolie, Pamela Anderson) i nesvesno pokreće trend tetoviranja među svojim fanovima. Nedavna istraživanja su pokazala da svaka 4. osoba (25%) u dobi od 18 do 30 godina ima barem jednu tetovažu na sebi. Među njima je čak 65% žena. U budućnosti će procenat porasti na 40%. (Pultnins, 1997).

Najnovija moda u svetu. Nakon vajazlinga (ukrašavanje vagine kristalićima), najnoviji modni trend je privremeni bodipejnting za intimno područje, tj. tetoviranje vagine – vatooing (kovanica od vagina tattooing). Tu spada i skidanje kože s leđa – brendiranje (žigosanje).

Podela tetovaža

Tradicionalno tetoviranje deli se u više grupa:

Plemićke tetovaže	U svim kulturama plemstvo je imalo najkvalitetnije i najskuplje tetovaže, rad vrsnih majstora. Neki simboli ranga i porekla rezervisani su isključivo za plemstvo (evropske kraljevske i plemićke porodice, plemenska aristokratija Severne Amerike, Azije, Afrike i Okeanije (paciifička regija).
Identifikacione tetovaže	Označavaju pripadnost plemenu, regiji, religiji, profesiji ili ideologiji a ujedno i hijerarhijski položaj unutar njih.
Tetovaže kao znak uspeha u životu	Rezervisani su za članove zajednica koji su se istakli u ratu, zanatu, lečenju, hodočašću ili putovanju. Prevarant bi stradao ako ne uspe dokazati da je ratnik ili majstor za kojeg se izdaje.
Terapijsko tetoviranje	Koristi se u svrhu lečenja ili sprečavanja bolesti. Na mnogim mumijama su nađene naizgled besmislene tačkice i krstići. Ispitivanjem su ispod tetovaža otkriveni tragovi artritisa i raznih drugih bolesti. Bolesti psihičkog porekla leče se ovim placebo. Jača imuni sistem stvaranjem antitela prema bojama.
Obredno tetoviranje	Jačaju samopouzdanje u pothvatima za koje se inače ne bi odlučili (zbog straha ili sujeverja). Dokazuje se spremnost zauzimanja čvrstog stava i snošenje posledica (navijačke grupe u sportu). Tetoviranje talismana donosi snagu, hrabrost, sreću i bogatstvo a ujedno štiti od nesreća i uroka.
Dekoratивно tetoviranje	Značaj tetoviranja se vremenom gubi i postaje deo običaja raznih kultura. Moderne tetovaže služe samo kao ukras tela.
Kazneno tetoviranje	Koristi se za obeležavanje robova, zločinaca, preljubnika, poraženih protivnika (drevni Atinjani su ratne zarobljenike tetovirali znakom sove koja je bila simbol Atine. Grci su tetovirali lice robovima upisivanjem prestupa. U srednjovekovnom Japanu sitne kriminalce tetovirali su po licu i podlakticama znakom zločina koji su počinili da bi se strože kaznili ako se ponovo uhvate. Nacisti su logorašima tetovirali brojeve na podlaktice.

Tetovaže se danas uglavnom dele na:

Profesionalne	Rade je stručne osobe (umetnici) uz pomoć električnih mašinica (pištolja za tetoviranje) i mineralnih soli. To su mala umetnička dela. Rizik od infekcije je mali. Teško se skidaju jer se boja ubacuje u kožu.
Amaterske	Dela su nestručnih osoba. Lošeg su kvaliteta. Mastilo, ugalj ili pepeo unosi se ručno, ubadanjem igle u kožu. Infekcije su česte zbog nehigijenskih uslova.
Traumatske	Nastaju kod saobraćajnih nesreća, eksplozija, uboda penkalom, brušenja metala, udara groma uz metalizaciju tkiva naglim topljenjem lančića.

Trajne (permanentne)	Boja se ubacuje <i>u kožu</i> (a ne ispod kože) ubadanjem igala velikom brzinom (50-3000 o/min), pomoću male, ručne, električne mašine.
Privremene	Nanosu se <i>na kožu</i> preko papira na kojem se nalazi vodena boja. Oslikano mesto traje nekoliko dana do nekoliko nedelja (pigment se ne unosi u kožu).

Tetovaže imaju i estetsku funkciju (*permanentni make-up*) u vidu trajne šminke (trajnih ajlajnera za oči i usne, rumenila, obrva ili imitacije kose). Nekad se vrši i iz psiho-socijalnih razloga (prikrićivanja raznih ožiljaka, hipopigmentacije ili prikazivanja bradavica kod odstranjenja dojke).

Izrada tetovaže

Pronalazak mašine za tetoviranje. Hiljadama godina tetovaže su rađene ručno, primenom raznih šiljatih ili oštih predmeta. Tradicionalne tetovaže su crne, rađene bojama iz čađi. Iglom se direktno bockala koža ili su igle bile montirane na drvenom nosaču po kojem se ritmički udaralo štapom. Trajalo je nedeljama, mesecima pa čak i godinama. Industrijska revolucija XIX veka promenila je to. Samjuel O'Rejli je bio prvi koji je nakon mnogo truda izumeo prvu električnu mašinicu za tetoviranje (patentirao 8. 12. 1891. godine u Njujorku) – Slika 1.

Slika 1. Samjuel O'Rejli (Samuel O'Reilly) patentirao je 1891. mašinicu za tetoviranje. Osnovni delovi mašine.

Figure 1. Samuel O'Reilly in 1891. (inventor of the modern rotary tattoo machine). The main parts of machines.

Vreme tetoviranja se znatno skratilo. Dubine uboda bile su podjednake. Tetoviranje je postao komercijalizovani biznis. Saloni za tetovažu nicali su u svakom većem gradu Amerike. Tetovirane osobe bile su veoma tražene. Do kraja 1920-tih više od 300 ljudi je bilo zapošljeno u cirkusima širom Amerike. Plata im je dostizala i do pozamašnih 200\$ nedeljno. Najpopularnija je bila "istetovirana dama" koja je potpuno gola pokazivala svoje tetovaže (Caplan, 2000).

Oprema za tetoviranje. Igle su za jednokratnu upotrebu, pojedinačno pakovana, zapečaćena i datirana. Otvaraju se pred mušterijom. Mesto na koži se obrije i dezinfikuje. Ručno ili preko šablona se prenese motiv na kožu. Konture se prvo ucrtavaju. Potom sledi senčenje i bojenje. Na svetloj koži boje su živopisnije nego na tamnoj. Rana se dezinfikuje bepanten kremom. Potom se stavlja celofan (štiti kožu od infekcije tokom 3-5h). Zavoje, gaze i flastere treba izbegavati. Bacaju se igle, rukavice, brijači i plastične bočice. Prvih dana javlja se bol, otok i crvenilo. Nakon 3-4 dana mesto se ljušti i svrbi. Kupanje, sport, sauna i jače znojenje nije poželjno 10-14 dana, a sunčanje 4 nedelje (koristiti kremu sa UV faktorom 50). (Armstrong, 2001).

Slika 2. Mašinica i boje za tetoviranje. Boja se ubacuje u kožu a ne ispod kože.

Figure 2. Tattoo machine and colors for the tattoo. Color is inserted into the skin and not under the skin.

Boje za tetovažu. Većina država ne postavlja pitanje šta se tačno nalazi u bojama za tetovažu. Još uvijek se ne zna kako utiču pigmenti na organizam. U stručnoj literaturi lekari skoro da i ne spominju tumore nastalih zbog tetovaže. Crna boja (koja se najčešće koristi) sadrži pigment koji se koristi u automobilske industriji i u boji za štampače. Jedan deo boje pređe u susedne limfne čvorove. Njihova dejstva su još neispitana (Slika 2). U cilju identifikacije nestalih osoba mogu poslužiti neke retke boje ili njihove nijanse na koži ili na beonjači oka.

Motivi za tetovažu. Sve i svašta može da posluži kao motiv (ornamenti, simboli, životinje, biljke, pisani tekstovi i brojke, prizori iz sveta duhova i magije, nakaze, itd). Upadljivo je da oko 80% tetovaža prikazuje akte nasilja, groteskne likove, žestoke momke i krvoločne životinje. Izuzetno je mali broj tetovaža sa ljupkim i vedrim likovima iz Diznijevih crtača (Miki Maus, Šilja, Paja Patak, Snežana i sedam patuljaka...). Izbor motiva

ukazuje i na karakter osobe i kao takav može istražnim organima da suzi krug osumnjičenih u cilju njihove identifikacije.

Najčešća mesta na telu za tetoviranje. To su ruke, grudi i trbuh (a ne stomak).

Bol kod tetoviranja. Uzastopno bockanje kože iglom stvara bol (ko kaže da ne boli pravi se važan). Bol ne odvraća ljude od ponovnog tetoviranja. Najmanje boli spoljašnja strana ruku i lopatice. Jak bol je oko vrata, ušiju, zadnje strane ruku, kolena i stopala. Ekstremno bolni su dlanovi, tabani, polni organi i sisne bradavice – Slika 3. Osobe koje se bave jogom mentalno mogu blokirati bol. Male tetovaže urade se za 45 minuta. Veće se rade satima. Tetovažu ne raditi pod uticajem alkohola (duže krvarenje zbog hiperemije), mamurluka (preosetljivost živaca), povišene temperature i infekcije (veća osetljivost na bol) i neispavanosti.

Slika 3. Lokacija i intenzitet bola na telu kod tetoviranja.

Figure 3. The location and intensity of pain on the body with tattoos.

Tetoviranje beonjače oka. Najnovije ludilo najviše „pada u oči”. Datira iz XIX veka (prikriivanje defekta kod slepih). Radi se iglom i mastilom, ali je veoma bolno (oko je otvoreno sve vreme). Boja se razliva u beonjači, pa precizno crtanje nije moguće. Sve se svodi samo na bojenje beonjače. Popularno je među ekstremima (Met Gon, čije je telo 98% pokriveno tetovažama, levu beonjaču obojio je u plavu, a desnu beonjaču u plavu i zelenu boju – Slika 4). Prema oftalmolozima, može da izazove infekcije, slepilo ili gubitak oka. Organima istrage je dragocen lični znak (ne može se sakriti), koji vrlo lako odaje identitet osobe.

Slika 4. Nova moda bolnog tetoviranja beonjače oka.

Figure 4. New modes painful tattooing the whites of the eye.

Tetovaže životinja. Životinje se tetoviraju zbog označavanja vrste za uzgoj, vlasništva (kao kod kauboja), zdravstvene selekcije, u cilju identifikacije (psi se tetoviraju na uhu). Kontroverzni belgijski umetnik Wim Delvoj (Wim Delvoye) 2008. osnovao je *Farmu umetnosti* u Pekingu, gde je uzgojio i tetovirao osam svinja (Slika 5). Njihova tetovirana koža prodaje se kao tepih za pod, tapiserija za zid ili kao abažur za stone lampe. Tetovaže su raznolike, a što su luđeg izgleda bolje se prodaju. Sa sudskomedicinskog i pravnog aspekta nemaju neku posebnu važnost (osim kod krađe stoke).

Slika 5. Tetoviranje životinja vrši se u komercijalne svrhe.

Figure 5. Tattooing animals is done for commercial purposes.

Uklanjanje tetovaže

Između 17–20 godine života oko 5% tetoviranih odluči se za uklanjanje tetovaže. Razlog je u odbijanju istih kod traženja posla, zbog podsmevanja (osude) okoline i teže integracije u društvo. Cena uklanjanja je mnogostruko veća od cene tetoviranja. Svaki pokušaj uklanjanja tetovaže sa kože (isecanje, grebanje, šmirglanje, polivanje jetkim otrovima) ostavlja trajno vidljive posledice na koži (ožiljci i keloidi) (Armstrong, 2001). Postoji nekoliko načina uklanjanja tetovaže.

Uklanjanje laserom	Najefikasniji način. Nije jeftin. <i>Tattoo Ruby Q switched laser</i> uspešno uklanja tamne tetovaže (za amaterske tetovaže treba 2-4 tretmana, a za profesionalne 6). Pauza između tretmana iznosi 6-10 nedelja. Tetovaža često samo izbledi. Posledica može biti hipopigmentacija kože. Tamnozeleni, žuti i crveni boja ne mogu se u potpunosti ukloniti.
Dermaabrazija	Struganje kože žičanom četkom ili dijamantskim diskom. Ostaje ožiljak.
Salabrazija	Uklanjanje boje rastvorima soli. Nekada se kombinuje sa dermaabrazijom.
Skarifikacija	Uklanjanje tetovaže rastvorom kiseline. Ostavlja ožiljak.
Plastična hirurgija	Tetovirana koža se hirurški uklanja i na njeno mesto se transplantira zdrava koža. Za veće tetovaže potrebno je više zahvata.

Psiho - sociološki aspekti tetovaže

Tetovirane osobe imaju težnju za izdvajanjem iz mase. Njihova objašnjenja o razlozima tetovaže su: „jednostavno je hteo tetovažu, ...da bi bio svoj, ...da bi zadivio druge, ...da bi pokazao nezavisnost, ...da bi se setio nekog događaja, ...zbog prijatnog osećanja posle (Grief, Hewitt, 1999). Odgovori zabrinjavaju psihologe. Ukazuju na osobe sa rizičnim ponašanjem (poremećaj u ishrani, uzimanje droga, suicidalno ponašanje, seksualne aberacije, sadomazohizam, nasilje i kriminalitet) (Carrol, Riffenbourgh et al., 2002.) Što je veći broj tetovaža, osoba je sklonija i ekstremnijim postupcima bodi-arta (žigosanje, implantiranje, stvaranje ožiljaka, pirsing – Slika 6). Isto je kad neko sam sebe tetovira da bi uživao u bolu (Armstrong, 2001). Istraživanja ukazuju da postoji povezanost osoba sa velikim brojem tetovaža na neobičnim mestima (genitalije, bradavice, jezik, beonjače) sa rizičnim ponašanjem. Ona su i indirektna upozorenja ka budućem devijantnom ponašanju (u školi, na radnom mestu, saobraćaju) (Waldron, 1998). Društvenih zabrana nema, osim kod dobrovoljnog davanja krvi (uslov je da ne postoji tetovaža).

Slika 6. Ekstremno bizarni oblici tetovaža na različitim predelima tela.

Figure 6. Extremely bizarre forms of tattoos on different body areas.

Literatura

- Armstrong, Myrna, Interviews: Body Art; Tattooing- Health aspects, NEA Today. 2001;19 Issue 4
- Caplan, Jane (ed.) (2000): Written on the Body: the Tattoo in European and American History, Princeton U P
- Carrol ST, Riffenburgh RH, Robert H, Roberts TA, Myhre, EB: RISK-taking in adolescence; Tattooing; Body piercing, Pediatrics, Jun 2002; Vol 109 Issue 6
- DeMello, Margo (2000) Bodies of Inscription: a Cultural History of the Modern Tattoo Community, California. Durham NC: Duke University Press
- Fisher, Jill A. (2002). Tattooing the Body, Marking Culture. *Body & Society* 8 (4): pp. 91–107.

- Gell, Alfred (1993) *Wrapping in Images: Tattooing in Polynesia*, Oxford: Clarendon Press
- Gilbert, Stephen G. (2001) *Tattoo History: a Source Book*, New York: Juno Books
- Grief, Judith, Hewitt, Walter: *Tattooing-United States: Body piercing*, *Clinical Nursing Research*, Nov 1999; Vol 8 Issue 4
- Hesselt van Dinter, Maarten (2005) *The World of Tattoo; An Illustrated History*. Amsterdam, KIT Publishers
- Jones, C. P. (1987) "Stigma: Tattooing and Branding in Graeco-Roman Antiquity," in *Journal of Roman Studies*, 77/1987, pp. 139–155
- Putnins A: *Tattooing; Risk-taking in adolescence*, *Youth Studies*, Jun 1997; Vol 16 Issue 2
- Takač Š, Budakov B. *Forenzična antropologija i identifikacija*. U: Tasić M i saradnici, *Sudska medicina*. Zmaj, Novi Sad, (Subotica: Rotografika) 2007;423-439
- Waldron, Theres: *Body piercing. Tattooing- Psychological aspects; Psychotherapy patients-Attitudes*, *Brown University Child and Adolescent Behavior Letter*, Jul 1998; Vol. 14 Issue 7

SUBKULTURA TETOVAŽE SA ASPEKTA IDENTIFIKACIJE

Šandor Takač, Vladimir Pilija

Abstract

A tattoo is a marking made by inserting indelible ink into the dermis layer of the skin to change the pigment for decorative or other reasons. Tattooing has been practiced for centuries worldwide. Tattoos on humans are a type of decorative body modification while tattoos on animals are most commonly used for identification. Tattooing has been a Eurasian practice at least since around Neolithic times. Ötzi the Iceman, dating from the fourth to fifth millennium BC (found in the Ötztal valley in the Alps), had 57 carbon tattoos consisting of simple dots and lines on his lower spine, behind his left knee, and on his right ankle. These tattoos were thought to be a form of healing because of their placement which resembles acupuncture. Other mummies bearing tattoos and dating from the end of the second millennium BC have been discovered (the Mummy of Amunet from Ancient Egypt). Today, people choose to be tattooed for cosmetic, sentimental/memorial, religious, and magical reasons, and to symbolize their belonging to or identification with particular groups (criminal gangs), but also a particular ethnic group or law-abiding subculture. Extensive decorative tattooing is common among members of traditional freak shows. While tattoos are considered permanent, it is sometimes possible to remove them with laser treatments (fully or partially). Pre-laser tattoo removal methods include dermabrasion, salabrasion (scrubbing the skin with salt), cryosurgery, and excision with skin grafts for larger tattoos. Tattoos have also been used for identification in other ways. Tattoos are sometimes used by forensic pathologists to help them identify burned, putrefied, or mutilated bodies.

Keywords: Identification, Tattoo, Body Art.